

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

มนุษย์และสังคมเป็นสิ่งคู่กันเนื่องจากมนุษย์นั้นเป็นสัตว์สังคม ไม่สามารถจะอยู่ได้ตามลำพัง นับตั้งแต่มีครอบครัวและรวมกันเป็นหมู่บ้านจนเป็นสังคมกลุ่มใหญ่และมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกันในฐานะต่างๆ เพราะต้องมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน สังคมของมนุษย์นั้นประกอบด้วยคนทุกเพศ ทุกวัยที่มารวมกลุ่มกันเป็นจำนวนมาก มีความรู้สึกที่สอดคล้องกัน มีความสัมพันธ์ทั้งทางตรงและทางอ้อมมีระเบียบแบบแผนในการดำเนินชีวิตร่วมกัน ทั้งในด้านศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี และการติดต่อกัน เมื่ออยู่รวมกันเป็นสังคมใหญ่ จึงมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกันอยู่ตลอดเวลา ฉะนั้นมนุษย์จึงต้องวางระบบความสัมพันธ์ของกลุ่มคนในสังคม โดยการจัดระเบียบสังคมให้แต่ละสถาบันทางสังคมปฏิบัติหน้าที่หรือแสดงบทบาทของตนให้ถูกต้องเหมาะสม เพื่อให้สังคมดำรงความเป็นปึกแผ่นมั่นคง บางครั้งกลุ่มคนก็ทำให้เกิดปัญหาต่างๆ ปัญหาการละเมิดสิทธิ ปัญหาความขัดแย้ง แย่งสถานที่ทำกิน แย่งแผ่นดินกันอยู่อาศัย เป็นต้น

สังคมไทยนั้นปัจจุบันมีเสรีในการแสดงสิทธิและเสรีภาพเกินความจำเป็นมักใช้อารมณ์มากกว่าเหตุผลจึงก่อให้เกิดการแตกแยกความขัดแย้งอาจเริ่มที่ทัศนคติทางความคิดที่แตกต่างกัน ทางลัทธิความเชื่อ หรือแม้แต่การดำเนินชีวิต สิ่งต่างๆ เหล่านี้เป็นสาเหตุที่ก่อให้เกิดข้อพิพาทมากมายในสังคมจนบางครั้งลุกลามกลายเป็นคดีความในชั้นศาลในที่สุด^๑ การแตกความสามัคคีของคนไทย สาเหตุมาจากการอ้างความเป็นประชาธิปไตยและความอยู่ดีกินดีของประชาชนเป็นข้ออ้างในการปฏิบัติ และประทุษร้ายทำให้ประชาชนได้รับความเดือดร้อน ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นหลายครั้งได้ขยายวงกว้างจนนำไปสู่การต่อสู้ที่ใช้ความรุนแรง ทำให้สูญเสียทั้งชีวิตและทรัพย์สิน เป็นเหตุให้ประเทศชาติขาดความมั่นคง

สภาพาสังคมไทยและบทบาทของคนในสังคมไม่แตกต่างกันมากนัก มีการรวมตัวกันอย่างเหนียวแน่นมีความสัมพันธ์แบบเครือญาตินับถือผู้อาวุโส มีค่านิยมเรื่องคุณความดี นำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวประเพณีปฏิบัติตนในสังคม ความเมตตา กรุณา การแบ่งปัน การทำบุญ การสงเคราะห์ อนุเคราะห์ เมื่อเกิดมีภัยพิบัติต่างๆ คุณธรรมที่แสดงออกด้วยการ

^๑นางสาวธีรภานต์ คงด้วง, “การวิเคราะห์และการสังเคราะห์การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในพระพุทธศาสนา” วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. ๒๕๕๑),

ประพุดตามหลักธรรม ย่อมก่อให้เกิดความรักความสามัคคีในหมู่ชน ปัจจุบันสังคมไทยแข่งขันกันพัฒนาด้านวัตถุ ยิ่งพัฒนาและเจริญมากแค่ไหนเหมือนสิ่งเหล่านั้นจะทำให้คนไทยเหินห่างจากศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมซึ่งเป็นสิ่งสำคัญสำหรับสังคมไทยปัญหาของสังคมไทยที่ผ่านมาส่วนใหญ่เป็นเพราะห่างไกลจากศีลธรรม แม้ในปัจจุบันจะรณรงค์ให้เห็นความสำคัญแต่เหมือนไม่ได้ปลูกฝังคุณธรรมและศีลธรรม ทุกวันนี้สังคมบางส่วนมักจะยอมรับความเลิศจนตกอยู่ในภาวะกระแสทุนนิยมและวัตถุนิยม ขาดความภูมิใจในความเป็นไทยขาดความรักและความผูกพันกับท้องถิ่น คนในสังคมเริ่มย่อท้อต่อการหยิบน้อมน้อมและเคารพความเอื้อเฟื้อให้แก่ผู้อื่นในสังคม ศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม เป็นสิ่งที่ทำให้คนแตกต่างจากสิ่งมีชีวิตชนิดอื่น หากบุคคลและสังคมเจริญเพียงด้านวัตถุแต่ขาดศีลธรรมสังคมก็ขาดความสงบสุข สังคมไทยจะน่าอยู่อาศัยหากช่วยกันแก้ไขบางสิ่งบางอย่าง รักษาสิ่งที่ดีไว้และพัฒนาสังคมไปในทิศทางที่ถูกต้อง สังคมไทยมีวัฒนธรรมที่สอดคล้องกับการดำรงชีวิต การอยู่ร่วมกันของคนเป็นจำนวนมากในสังคม ไม่ว่าจะเป็นคนในสังคมใดก็ตามอาจจะมีขัดแย้งหรือมีการกระทบกระทั่งเกิดขึ้นบ้าง ทั้งในด้านความคิด การพูด การกระทำ เพราะแต่ละคนมีพื้นฐานการศึกษาและได้รับการอบรมทางจิตใจที่ต่างกันไปแม้ว่าในสังคมนั้นๆ จะมีกฎ กติกา หรือระเบียบวินัยไว้คอยควบคุมก็ตาม^๒ ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นนั้นเป็นปรากฏการณ์ธรรมดาสามัญของมนุษย์ที่อยู่ร่วมกัน เพียงแต่ทุกคนต้องเรียนรู้เพื่อที่จะอยู่ในสังคมอย่างปกติสุข หากทุกคนร่วมมือกันด้วยการขานรับเรียกร้องให้ใช้วิธีปฏิบัติด้วยสันติวิธีทุกรูปแบบ

ในทางพระพุทธศาสนา องค์สมเด็จพระศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงสั่งสอนให้ทุกคนในสังคมมีความสามัคคีต่อกัน แม้ในส่วนวินัยก็ทรงสอนให้มีความสามัคคีพร้อมเพรียงกันในหมู่สงฆ์ พระพุทธเจ้าทรงบัญญัติให้พระภิกษุสงฆ์ประชุมกันทุก ๑๕ วัน พระผู้มีพระภาครับสั่งว่า “ภิกษุทั้งหลาย วันอุโบสถนี้มี ๒ วัน คือวัน ๑๔ ค่ำ และวัน ๑๕ ค่ำ การทำอุโบสถใดพร้อมเพียงกัน โดยชอบธรรม การทำอุโบสถเช่นนั้น ฟังทำและเราอนุญาตการทำอุโบสถเช่นนั้น เพื่อร่วมกันลงอุโบสถ ฟังสวดพระปาฏิโมกข์ อันเป็นระเบียบข้อปฏิบัติของพระภิกษุสงฆ์ แต่เมื่อใดก็ตามที่สงฆ์เกิดความไม่เข้าใจกัน ก็ทรงอนุญาตให้ร่วมกันลงอุโบสถก่อนกำหนดเพื่อทำความเข้าใจระหว่างกันและกัน ไม่ปล่อยให้ความไม่เข้าใจสะสมพอกพูน จนกลายเป็นความขัดแย้งขึ้นในคณะสงฆ์เรียกวันนั้นว่า “วันสามัคคีอุโบสถ” ในตอนท้ายปาฏิโมกข์ พระพุทธองค์ทรงย้ำเตือนพระสงฆ์สาวก ถึงความสามัคคีของหมู่คณะทุกครั้งว่า “ตัตถะ สัพเพหะวะสะมัดเดหิสมโมทะมานะหิอวิวะทะมานะหิสิกขิตัพพันติ ฯ” แปลว่า “ภิกษุทั้งหลายทั้งปวง นั้นแล ฟังมีความสามัคคีปรองดองกัน เป็นผู้ชื่นชมด้วยดีอยู่ เป็นผู้ไม่วิวาทอยู่ ศึกษาในพระปาฏิโมกข์นั้น ดังนี้”

^๒แสวง อุดมศรี, การปกครองคณะสงฆ์ไทย, (กรุงเทพมหานคร : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๓), หน้า ๔๕.

พระผู้มีพระภาครับสั่งว่า “ภิกษุทั้งหลาย เราอนุญาตให้ยกปาฏิโมกข์ขึ้นแสดงแก่ภิกษุบริษัททั้งหลายผู้พร้อมเพรียงกัน”^๓

ในส่วนแห่งหลักธรรม พระพุทธองค์ก็ทรงสั่งสอนให้มีความรักความสามัคคีในหมู่คณะ ดังธรรมภาษิตที่ว่า สุขา สังฆัสสะสามัคคี ความพร้อมเพรียงของหมู่ให้เกิดสุข ได้แก่ความสามัคคี เพราะความสามัคคีเป็นปัจจัยแห่งความสุข ความพร้อมเพรียงของหมู่ให้เกิดสุข และการอนุเคราะห์ซึ่งหมู่ผู้พร้อมเพรียงกันให้เกิดสุข ผู้ยินดีแล้วในหมู่ผู้พร้อมเพรียงกัน ตั้งอยู่ในธรรม ย่อมไม่พลาดจากธรรมอันเป็นแดนเกษมจากโยคะ ย่อมบันเทิงในสวรรค์ตลอดกับ เพราะกระทำให้หมู่คณะมีความพร้อมเพรียงสามัคคีกัน เมื่อทุกคนในสังคมไทยหวังที่จะให้สังคมไทยมีความสุข จำเป็นต้องน้อมนำหลักธรรมในพระพุทธศาสนาเป็นแนวทางปฏิบัติในสังคม โดยเฉพาะหลักอริยฐานธรรม ๔ เพื่อเป็นฐานที่มั่นคงในตนเพื่อให้เกิดความสามัคคีในสังคมไทย

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การส่งเสริมความสามัคคีในสังคมไทยตามหลักอริยฐานธรรม ๔” เพื่อศึกษาหลักอริยฐานธรรม กับการส่งเสริมความสามัคคีในสังคมไทยที่ปรากฏในคัมภีร์พระพุทธศาสนา เพื่อนำมาประยุกต์ในการส่งเสริมความสามัคคีในสังคมไทย กับการอยู่ร่วมกันในสังคมครอบครัว และสังคมทั่วไป ส่วนข้อมูลหลักธรรมทางวิชาการในรูปแบบงานวิจัยนี้จักสามารถแยกเป็นประเด็นกรณีศึกษาเพื่อนำไปสู่การสังเคราะห์วิเคราะห์แนวทางการประยุกต์ใช้หลักอริยฐานธรรมในการอยู่ร่วมกันในสังคมไทย และเป็นแบบแผนในการประยุกต์หลักอริยฐานธรรมในการส่งเสริมความสามัคคีได้อย่างกลมเกลียวและเหมาะสมกับสภาพของสังคมไทยในปัจจุบัน

๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- ๑.๒.๑ เพื่อศึกษาสถานภาพของสังคมไทย
- ๑.๒.๒ เพื่อศึกษาความหมายของหลักอริยฐานธรรม ในพระพุทธศาสนา
- ๑.๒.๓ เพื่อศึกษาการประยุกต์ใช้อริยฐานธรรม ๔ ในการส่งเสริมความสามัคคี

๑.๓ ขอบเขตของการวิจัย

๑.๓.๑ ขอบเขตด้านเนื้อหา ผู้วิจัยมุ่งการศึกษาวិเคราะห์เรื่อง อริยฐานธรรม ๔ เป็นหลักในการนำมาวิเคราะห์หลักการและวิธีการประยุกต์ใช้เพื่อให้เกิดความสามัคคีในสังคมไทย

^๓วิ.ม. (ไทย) ๔/๑๓๖/๒๑๓.

^๔ช.อิตติ. (ไทย) ๒๕/๑๙/๓๖๓.

๑.๓.๒ ขอบเขตด้านข้อมูล ถือเอาข้อมูลตามที่ปรากฏในคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนาโดยอาศัยพระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยและหนังสือตำราวิชาการ เอกสาร สิ่งพิมพ์ และงานวิจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

๑.๔ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

๑.๔.๑. สังคมไทย หมายถึง กลุ่มคนที่อาศัยอยู่ในประเทศไทยที่รวมกันเป็นครอบครัวตลอดจนถึงสถาบันต่างๆ ในสังคม ตั้งแต่สถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา สถาบันการปกครอง สถาบันศาสนา และสถาบันเศรษฐกิจ เป็นต้น

๑.๔.๒ อริยฐานธรรม ๔ หมายถึง หลักธรรมอันเป็นฐานที่ตั้งของบุคคลซึ่งประกอบด้วยหลักธรรมทั้ง ๔ ประการ ดังนี้

๑. ปัญญา ความรอบรู้ในเหตุและผลเข้าใจในสภาวะที่เป็นความจริง รู้ในสิ่งที่ควรรู้
๒. สัจจะ ความจริงที่ดำรงมั่นในความเป็นจริงที่รู้ชัดด้วยปัญญา ที่ตนได้ไตร่ตรองแล้ว
๓. จาคะ สละสิ่งที่ผิดพลาดจากความจริงสิ่งที่เคยยึดมั่นถือมั่นไว้ ปล่อยวางในสิ่งนั้น
๔. อุปสมะ ความสงบระงับโทษที่เป็นข้อขัดข้องวุ่นวาย

๑.๔.๓ การส่งเสริมความสามัคคี หมายถึง การส่งเสริมให้คนมีใจกว้างพร้อมที่จะรับฟังความคิดเห็นของคนอื่น พร้อมทั้งร่วมมือช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีความเห็นตรงกัน โดยส่งเสริมให้คนไทยรู้จักรักสามัคคีกลมเกลียวยึดมั่นในคุณธรรมและศีลธรรมในทางพระพุทธศาสนา เห็นคุณค่าในความเป็นคนไทยด้วยมีหลักยึดเหนี่ยวในด้านจิตใจร่วมกัน คือ ชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ ซึ่งเป็นศูนย์รวมใจของคนไทยทั้งชาติ อันเป็นบ่อเกิดของความรักความสามัคคีในสังคมไทย

๑.๕ ทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาครั้งนี้มีเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา ดังต่อไปนี้

๑.๕.๑. เอกสารที่เกี่ยวข้อง

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต) ได้กล่าวไว้ในหนังสือ“พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม”ว่าการนำหลักธรรมเกี่ยวกับการสร้างความสามัคคีและสันติภาพไปใช้ในสังคมไทยเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขนั้นสมาชิกของสังคมจะต้องร่วมกันให้เกิดการปกครองที่ดี ดังคำกล่าวที่ว่าสมาชิกของรัฐมีส่วนร่วมให้เกิดการปกครองที่ดี โดยเฉพาะคนในสังคมประชาธิปไตยพึงปฏิบัติตามหลักอภิปรายธรรม พอที่จะสรุปได้ดังนี้

๑. หมั่นประชุมกันเนืองนิตย์
๒. พร้อมเพรียงกันประชุม พร้อมเพรียงกันเลิกประชุมพร้อมเพรียงกันทำกิจที่พึงทำ

๓. ไม่บัญญัติสิ่งที่มีได้บัญญัติไว้ ไม่ล้มล้างสิ่งที่บัญญัติไว้เดิม
๔. ท่านเหล่าใดที่เป็นผู้ใหญ่ เคารพนับถือท่านเหล่านั้น เห็นถ้อยคำของท่านว่า เป็นสิ่งอันควรรับฟัง
๕. บรรดาภุคสตรีกุลกุมารีทั้งหลาย ให้อยู่ดีมีลูกข่มเหง หรืออุคคร่าชื่นใจ
๖. เคารพสักการบูชาเจดีย์ทั้งหลาย ทั้งภายในภายนอก ไม่ปล่อยให้ธรรมิกพลี ที่เคยให้เคยทำแก่เจดีย์เหล่านั้นเสื่อมทรามไป
๗. จัดให้ความอารักขา คุมครอง ป้องกัน อันชอบธรรม แก่พระอรหันต์ทั้งหลาย ตั้งใจว่า ขอให้พระอรหันต์ทั้งหลายที่ยังมิได้มา พึงมาสู่แว่นแคว้น ที่มาแล้วพึงอยู่ในแว่นแคว้นโดย ผาสุก^๕

กระทรวงวัฒนธรรม ได้อัญเชิญพระบรมราโชวาทและพระราชดำรัส ที่พระราชทานแก่ประชาชนชาวไทยเนื่องในโอกาสขึ้นปีใหม่และโอกาสต่างๆ ในโอกาสขึ้นปีใหม่ ๒๕๔๔ วันที่ ๓๑ ธันวาคม ๒๕๔๓ “...ประวัติศาสตร์ได้แสดงให้เห็นปรากฏตลอดมาว่าชาติใดเสื่อมสูญย่อยยับอับปางไปก็เพราะประชาชนชาติขาดสามัคคีธรรมแตกแยกเป็นหมู่คณะเป็นพรรคเป็นพวก คอยเอารัดเอาเปรียบ ประหัตประหารซึ่งกันและกัน บางพรรคบางพวกถึงกับเป็นไส้ศึกให้ศัตรู มาจู่โจมทำลายชาติของตนดังนี้ ข้าพเจ้าจึงขอชักชวนพี่น้องชาวไทยทั้งหลายให้ระลึกถึงพระคุณของบรรพบุรุษซึ่งได้กอบกู้รักษาบ้านเกิดเมืองนอนของเรามาขึ้นให้จงหนักแล้วถือเอาความสามัคคี ความยินยอมเสียสละส่วนตัวเพื่อประโยชน์ยิ่งใหญ่ของประเทศชาติ เป็นคุณธรรมประจำใจอยู่เนืองนิตย์ จึงขอให้พี่น้องชาวไทยทั้งหลาย จงบำเพ็ญกรณียกิจของตนแต่ละคนด้วยชื่อสัตย์สุจริต...”^๖

พระไพศาล วิสาโล กล่าวไว้ใน “วิถีพุทธ-วิถีไท” ว่า การฆ่าหรือความรุนแรงนั้น ไม่ใช่วิธีแก้ปัญหาในทัศนะของชาวพุทธ เพราะ “เวรย่อมไม่ระงับด้วยการจองเวร” และผู้ชนะย่อมก่อเวร ผู้แพ้ย่อมนอนเป็นทุกข์” การฆ่าย่อมก่อให้เกิดการฆ่าไม่มีที่สิ้นสุด ดังนั้นเมื่อมีปัญหาโจรผู้ร้าย พระพุทธองค์จึงไม่เห็นด้วยกับการปราบปรามด้วยการใช้กำลัง หากทรงแนะนำให้ผู้ปกครองปรับปรุงเศรษฐกิจและชีวิตความเป็นอยู่ของผู้คน โดยการให้ทุน พืชพันธุ์ อาหาร และเงินทุน แก่บุคคลอาชีพต่าง ๆ การแก้ปัญหาโดยหลีกเลี่ยงความรุนแรง แต่ใช้สันติวิธีนั้นไม่ใช่เรื่องง่าย หากต้องอาศัยปัญญาและกรุณามาก โดยเฉพาะเมื่อปัญหานั้นเกี่ยวข้องกับโจรผู้ร้ายหรือผู้มีอาวุธอยู่ในมือ แต่

^๕ พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม, พิมพ์ครั้งที่ ๑๖ (กรุงเทพมหานคร : เอส. อาร์. พรินติ้งแมสโปรดักส์ จำกัด, ๒๕๕๑), หน้า ๒๑๑-๒๑๒.

^๖ พระบรมราโชวาทและพระราชดำรัสพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทานแก่ประชาชนชาวไทย ปี ๒๕๔๓-๒๕๔๗. กระทรวงวัฒนธรรม, (กรุงเทพมหานคร : องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์, ๒๕๔๘),

สำหรับชาวพุทธแล้วการแก้ปัญหาใด ๆ ก็ตามจะต้องเริ่มจากความตระหนักว่าความรุนแรงนั้นมีใช้วิถีของชาวพุทธ แม้ความรุนแรงนั้นจะกระทำด้วยเจตนาที่ดีเพียงใดก็ตาม ยิ่งการฆ่าด้วยแล้วมิใช่วิถีของชาวพุทธที่จะให้ความสนับสนุน อย่าว่าแต่จะลงมือกระทำเลย^๗

พระราชวรมณี (ประยูร ธมมจิตโต) กล่าวถึงจักรพรรดิธรรมข้อที่ ๒ มา อธมมการ คือมิให้มีการประพฤติดันมิชอบเกิดขึ้นในพระราชอาณาจักร ธรรมข้อนี้ เมื่อเกิดความขัดแย้งในสังคมไทย เนื่องมาจากปัญหาทางการเมืองในปี พ.ศ.๒๕๑๖ และพ.ศ.๒๕๓๕ เกิดการเสียเลือดเนื้อ สมเด็จพระบวรราชเจ้ามหาสุรสิงหนาทสมเด็จเจ้าอยู่หัว ทรงเตือนสติให้แต่ละคนรู้จักสามัคคี ทรงนำความสงบสุขกลับมาสู่สังคมไทยการทำให้บ้านเมืองมีความปกติสุขเรียบร้อย จึงมิใช่การทำให้ทุกคนเป็นดี หากแต่อยู่ที่การส่งเสริมให้คนดีได้ปกครองบ้านเมืองและควบคุมคนไม่ดีไม่ให้มีอำนาจไม่ให้ก่อความเดือดร้อนวุ่นวายได้”^๘

สรุป ความสามัคคีจะเกิดขึ้นในสังคมได้นั้นทุกคนจะต้องตระหนักถึงส่วนรวมเกี่ยวพันกันด้วยวัตถุและเรขาคณิตกำลัง ให้เราเป็นที่พึ่งแก่คนอื่นได้ พร้อมทั้งกับเราต้องพึ่งคนอื่นด้วย ให้เป็นสังคมพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน มีใจเมตตาต่อกัน ให้อภัยซึ่งกันและกัน นำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเป็นหลักปฏิบัติในสังคมถือเอาความสามัคคีเป็นที่ตั้ง ยอมเสียสละประโยชน์ส่วนตน เพื่อประโยชน์ยิ่งใหญ่ของประเทศชาติและสังคม ควรยึดถืออธิฐานธรรม ๔ อันเป็นฐานที่ควรตั้งไว้ในใจเป็นคุณธรรมประจำใจ เพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขให้ทุกคนรู้จักสามัคคีนำความสงบสุขกลับมาสู่สังคมไทย

๑.๕.๒ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาวิจัย ผู้วิจัยได้ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

ชวลี ไชยธีรพันธ์ วิทยานิพนธ์เรื่อง “อหิงสาในความคิดของมหาตมะคานธี” จากการวิจัยพบว่ามหาตมะคานธียอมรับว่าสัจยะสัมบูรณ์และอหิงสาสัมบูรณ์เป็นสิ่งที่มนุษย์ในภาวะของชีวิตระดับโลกียะไม่อาจเข้าถึงได้ ในด้านจริยธรรม คานธีถือหลักอหิงสาเป็นหลักการสูงสุด ในทางปฏิบัติก็ยอมรับว่าความรุนแรงเป็นสิ่งไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ คานธีจึงถือเจตนาของผู้กระทำเป็นหลักเกณฑ์การตัดสินความดี ชั่ว ถูก ผิด อหิงสาเป็นวิธีการที่ดีที่สุด การเผชิญหน้ากับเหตุการณ์เฉพาะหน้าหรือความรุนแรงของฝ่ายตรงข้าม แต่ในกรณีที่หลีกเลี่ยงไม่ได้มหาตมะคานธีก็เสนอแนะให้ใช้

^๗ พระไพศาล วิสาโล, **ส่องสว่างทางไท**, (กรุงเทพมหานคร: โสภณการพิมพ์, ๒๕๕๔), หน้า ๑๙๔-๑๙๕.

^๘ พระราชวรมณี (ประยูร ธมมจิตโต), **จักรพรรดิธรรม**, พิมพ์ครั้งที่ ๓, (กรุงเทพมหานคร: มหาจุฬาลงกรณ-ราชวิทยาลัย, ๒๕๕๓), หน้า ๘-๙.

วิธีการรุนแรงแทนวิธีการชี้ขาด ในทางการเมืองมหาตมะคานธีนำหลักอหิงสาเป็นวิธีการต่อต้านผู้ปกครองที่ไม่ชอบธรรม^๙

พระมหาวิพนธ์ สุกจาร์ (วันคำ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง **“การศึกษาแนวคิดเรื่องเสรีภาพในพระพุทธศาสนาเถรวาท”** ผลการวิจัยพบว่ามนุษย์เมื่ออยู่ร่วมกันตั้งแต่สองคนขึ้นไป สิ่งตามมาคือการกระทำที่จะเกิดการกระทบกระทั่งกัน ความไม่เสมอภาพทางด้านการประพฤติ และมีความเห็นไม่ตรงกัน ซึ่งสองประการนี้หมายรวมเอาความขัดกันในด้านอื่น ๆ รวมทั้งวาจา ซึ่งความไม่สัมพันธ์กันสามารถตกลงกันได้เสรีภาพตามแนวพุทธศาสน์รับรองว่า วาจาเป็นสิ่งเชื่อมประสานความสามัคคีในสังคม และไม่ก่อให้เกิดปัญหาในสังคมดังนั้นเมื่อมนุษย์รวมกันอยู่เป็นสังคมจำต้องมีการกระทำที่เสมอกันหรือมีเสรีภาพร่วมกัน^{๑๐}

พระครูนิภาสธรรมาธิมุต (อำพร ปริมุตโต) ได้ทำการวิจัยเรื่อง **“การแก้ไขปัญหาความขัดแย้งในครอบครัวตามหลักธรรมในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท”** ผลการวิจัยพบว่าหลักคำสอนที่สำคัญที่สุดอย่างหนึ่งในพระพุทธศาสนาเถรวาท คือ หลักอริยสัจ ๔ สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในวิชาการทางโลกแขนงต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งขาดความสามัคคี คือโรคอย่างหนึ่ง เป็นลักษณะของความทุกข์ สาเหตุของความขัดแย้งหรือโรค คือ สมุทัย การหายจากความขัดแย้งหรือโรคคือนิโรธ และการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งหรือโรค คือ อริยมรรค ๘ ดังนั้น เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาความขัดแย้งที่เกิดขึ้น^{๑๑}

พระทวีป กลยาณธมโม (เล็กบัณฑิตย์) ได้ทำการวิจัยเรื่อง **“การศึกษาวิเคราะห์หลักกัลยาณธรรมสำหรับการดำรงชีวิตที่ปรากฏในคัมภีร์พระพุทธศาสนา”** จากผลการวิจัยพบว่า จักกวัตติวัตรเป็นหลักธรรมที่ช่วยให้ผู้ปกครองดำเนินกุศลโลบายในทางการเมืองได้เป็นอย่างดีวัตถุประสงค์หลักจักกวัตติวัตรกล่าวไว้ว่า “พึงเข้าไปหาสมณพราหมณ์ โดยกาลอันควร แล้วได้ถามสอบถามว่า กุศลคืออะไร อกุศลคืออะไร กรรมมีโทษคืออะไร กรรมไม่มีโทษคืออะไร กรรมอะไรควรเสพ กรรมอะไรไม่ควรเสพ กรรมอะไรอันข้าพเจ้ากระทำอยู่ พึงมีเพื่อไม่เป็นประโยชน์เพื่อทุกข์สิ้นกาลนาน หรือว่ากรรมอะไรที่ข้าพเจ้ากระทำอยู่ พึงมีเพื่อประโยชน์เพื่อความสุขสิ้นกาลนาน เมื่อได้ฟังคำเหล่านั้นแล้ว สิ่งใดเป็นอกุศล พึงละเว้นสิ่งนั้นเสีย สิ่งใดเป็นกุศลพึงถือนั้นสิ่งนั้นประพฤติดันอยู่ใน

^๙ซวลิ ไชยธีรพันธ์, อหิงสาในความคิดของมหาตมะคานธี, **อักษรศาสตร์มหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาจุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย, ๒๕๒๒), หน้า ๗๒.

^{๑๐}พระมหาวิพนธ์ สุกจาร์ (วันคำ), การศึกษาแนวคิดเรื่องเสรีภาพในพระพุทธศาสนาเถรวาท, **วิทยานิพนธ์ศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๔๗), หน้า ๙๗.

^{๑๑}พระครูนิภาสธรรมาธิมุต (อำพร ปริมุตโต), การแก้ไขปัญหาความขัดแย้งในครอบครัวตามหลักธรรมในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตร์มหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬา- ลังกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๓), หน้า ๘๙-๙๐.

สิ่งนั้น ดูกรพ่อนี้แล คือจักกวัตติวัตรอันประเสริฐนั้น ฯ” เป็นไปเพื่อประโยชน์สุขของสังคม และระบบเศรษฐกิจที่ดีของราษฎร^{๑๒}

พระอนุวัต สิริจนโท (กระสังข์) ได้ทำการวิจัยเรื่อง **“ศึกษาการประยุกต์ใช้หลักมัชฌิมาปฏิปทาในสังคมไทย”** จากผลการวิจัยพบว่า ทางสายกลางเป็นทางที่มีจุดหมายแน่ชัด เช่น มัชฌิมาปฏิปาทากับเศรษฐกิจในสังคมไทย การพัฒนาประเทศที่มุ่งเน้นไปสู่การเป็นประเทศอุตสาหกรรม มีการส่งเสริมให้ประชาชนมีวัตถุประสงค์อันอยุ่ความสะดวกสบายปรนเปรอความสุขของตน ก่อให้เกิดลัทธิ “วัตถุนิยม” ก่อให้เกิดหนี้สิน ทำให้เป็น “สังคมบริโภคนิยม” ชีวิตมีความเป็นอยู่ลำบากเพิ่มขึ้น จึงเป็นการเพิ่ม “ความทุกข์” แนวคิด “เศรษฐกิจเชิงพุทธ” จึงเป็นแนวคิดแก้ไขปัญหา “ความทุกข์” ที่สังคมไทยกำลังเผชิญอยู่ ฉะนั้นเรื่องเศรษฐกิจจึงเป็นเรื่องความสัมพันธ์ของมนุษย์ในสังคมไทย ซึ่งรวมถึงความสัมพันธ์ทุกด้านที่ทำให้มนุษย์พอใจและมีความสุข “เศรษฐกิจพอเพียง” จึงเป็นพลังขับเคลื่อนให้พ้นวิบัติ ทางสังคมที่เกิดขึ้นในปัจจุบันได้เป็นอย่างดีเหมาะสมและเห็นได้เด่นชัดมากที่สุด^{๑๓}

สรุปจากการศึกษาทั้งเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่า การแก้ไขปัญหาความขัดแย้งและขาดความสามัคคีหรือการเผชิญเหตุการณ์ต่างๆ จะต้องใช้หลักธรรมมาเป็นหลักเป็นวิธีการในการแก้ไขปัญหา ดังเช่น หลักอสังหาในการต่อต้านสิ่งที่ไม่ชอบธรรม การใช้สัมมาวาจาเชื่อมประสานความสามัคคีในสังคมและไม่ก่อให้เกิดปัญหาในสังคม และรวมถึงการนำหลักอริยสัจ ๔ มาแก้ไขปัญหาชีวิต ครอบครัว สังคม บ้านเมือง เศรษฐกิจและสังคม และกล้าที่จะเผชิญกับปัญหานั้นตามความเป็นจริงควรใช้หลักอริยฐานธรรม ๔ ทั้งนี้เพราะต้องใช้ปัญญานำหน้า มีสติจะความจริงใจ การเสียสละอารมณ์และประโยชน์ส่วนตนเพื่อประโยชน์ของประชาชนส่วนรวมเป็นที่ตั้ง มีความสงบกาย สงบวาจา สงบใจอันเป็นบ่อเกิดความสงบในสังคม พร้อมทั้งควรส่งเสริมประชาชนให้มีความอยู่พอดีกินพอดีมีความพอเพียง ส่งเสริมการศึกษาหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา เพื่อให้ทราบในสิ่งที่เป็นอกุศลและสิ่งที่เป็นกุศล งดเว้นในสิ่งที่ควรเว้น เจริญในสิ่งที่ควรเจริญ เพื่อให้สังคมมีความสุขและอยู่ร่วมกันด้วยความสามัคคี สังคมไทยก็จะมีแต่ความก้าวหน้าพัฒนาถาวรต่อไป

^{๑๒} พระทวีป กลยาณธมโม (เล็กบัณฑิตย์), การศึกษาวิเคราะห์หลักกัลยาณธรรมสำหรับการดำรงชีวิตที่ปรากฏในคัมภีร์พระพุทธศาสนา, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๓), หน้า ๑๒๒-๑๒๓.

^{๑๓} พระอนุวัต สิริจนโท (กระสังข์), ศึกษาการประยุกต์ใช้หลักมัชฌิมาปฏิปทาในสังคมไทย **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๒), หน้า ๒๕.

๑.๖ วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) โดยศึกษาค้นคว้าทางเอกสารซึ่งมีวิธีการศึกษาดังนี้

๑.๖.๑ ศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากคัมภีร์พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยฉบับพิมพ์ ปีพุทธศักราช ๒๕๓๙ เป็นหลักในการอ้างอิงซึ่งเกี่ยวข้องกับงานวิจัยนี้

๑.๖.๒ ศึกษาค้นคว้าแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความสามัคคี จากหนังสือเอกสารที่เป็นตำราวารสาร บทความ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องโดยศึกษาจากแหล่งข้อมูลต่างๆ ของนักวิชาการทางพระพุทธศาสนา และอินเทอร์เน็ต

๑.๖.๓ ศึกษารวบรวมข้อมูลหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาโดยนำมาศึกษาวิเคราะห์ตามขอบเขตของการวิจัย และนำเสนอสรุปการวิจัย ด้วยวิธีนำเสนอผลการวิจัยโดยวิธีเชิงพรรณนา

๑.๗ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

๑.๗.๑ ทำให้ทราบสถานภาพของสังคมไทย

๑.๗.๒ ทำให้ได้ทราบความหมายหลักอริยฐานธรรม ๔ ในพระพุทธศาสนา

๑.๗.๓ ทำให้สามารถประยุกต์ใช้หลักอริยฐานธรรม ๔ ในการส่งเสริมความสามัคคี